
16/10/2023 – Persbericht

Strijden tegen schulden: Voor een menswaardige en doeltreffende aanpak!

Ter gelegenheid van de Werelddag van Verzet tegen Armoede roepen het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN), SAM steunpunt Mens en Samenleving, het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling en het Observatorium Krediet en Schuldenlast op tot een hervorming van de huidige aanpak van de schuldenproblematiek. We hebben dringend nood aan een menswaardig en doeltreffend systeem!

Misvattingen en doelstellingen die niet bereikt worden

Vele getuigenissen en wetenschappelijke studies tonen aan dat het huidig kader om overmatige schulden aan te pakken zowel stigmatiserend als weinig doeltreffend is. **Stigmatiserend** omdat het al te vaak uitgaat een beeld van de schuldenaar die niet in staat is om zijn budget te beheren, die slechte keuzes maakt en onwillig is en daarom gestraft of opgevoed moet worden. Dit terwijl onderzoek aantoonde dat schulden en armoede onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.¹ **Weinig doeltreffend**, omdat het onder meer schuldenaars en schuldeisers jarenlang in een omslachtige en kostbare procedure kan houden zonder dat het voor één van de partijen een bevredigend resultaat oplevert.

“Ik ben in schulden gekomen doordat mijn man een zwaar ongeval heeft gehad. Maar veel mensen zien dit niet en leggen de schuld bij jou.”

“Ik had een kleine schuld maar deze liep heel snel op door alle kosten van de deurwaarders.”

“Deze discussie gaat over het structurele inkomenstekort. Als je inkomen gewoon veel te laag is, dan weet je al wat het einde van het verhaal gaat zijn. Dan moet er gekeken worden naar de oorzaken van je schulden.”

Getuigenissen van mensen in armoede verzameld tijdens overlegmomenten van BAPN

---

¹ Zowel in Vlaanderen, Brussel als Wallonië werd onderzocht met welk soort schulden mensen voornamelijk belast zijn. Hier blijkt dat het in de overgrote meerderheid van de gevallen gaat om overlevingsschulden, met name voor huur, energie, gezondheid, belastingen, enz. Mensen bouwen een overmatige schuldenlast op omdat ze onvoldoende financiële middelen hebben om in hun basisbehoeften te voldoen. Voor meer zie: BAPN (2020), [Uit de Schulden. De Collectieve Schuldenregeling: Knelpunten en oplossingen voor en door mensen in armoede](#);

Een systeem dat de menselijke waardigheid niet garandeert

“Mijn bemiddelaar behandelde mij niet als mens, wel als een ‘schuld’. Menswaardig leven was voor mij verleden tijd toen ik een collectieve schuldenregeling stapte.”

“Mijn ex-vrouw is nog steeds in collectieve schuldenregeling. Haar bemiddelaar hield geld in van het loon van onze zoon, die bij haar inwoont en die nooit schulden heeft gemaakt. Zo kan onze zoon niet verhuizen en een goede start in het leven maken.”

Getuigenissen van mensen in armoede verzameld tijdens overlegmomenten van BAPN

Dit is slecht een greep van de vele getuigenissen die we bij mensen in armoede over de collectieve schuldenregeling hebben verzameld. Ze brengen praktijken aan het licht die het fundamentele recht op waardigheid van mensen met schulden en hun gezinnen ondermijnen, hoewel dit een essentiële doelstelling is van de procedure, samen met het afbetalen van schulden.

Ook bij het invorderen van schulden, voornamelijk in de gerechtelijke fase wanneer er dwangmaatregelen zoals een inbeslagname door een deurwaarder opgelegd kunnen worden, loopt het vaak mis. Om maar slechts twee voorbeelden te geven:

- **Een invorderingssysteem dat mensen dieper in de schulden duwt.** De gerechtelijke invordering brengt torenhoge kosten met zich mee. Laten we twee geanonimiseerde verhalen bekijken. In een eerste zaak was de oorspronkelijke schuld € 22,88. De schuldenaar is een begunstigde van een leefloon die wordt opgevolgd door een dienst schuldbemiddeling. Hij had al €637, 88 afbetaald, maar de deurwaarder vordert daarbovenop nog eens € 606,01. In een tweede zaak bedroeg de oorspronkelijke schuld € 58 en werden in één jaar tijd al voor € 659,56 aan invorderingskosten gemaakt. En dat ondanks het feit dat de schuldenaar na de tweede aanmaningsbrief de oorspronkelijk som al had terugbetaald.
- **Inbeslagnames die mensen onder druk zetten:** sommige deurwaarders aarzelen niet om buitensporige druk uit te oefenen op schuldenaars door te dreigen met inbeslagname van goederen die weinig financiële waarde hebben maar vaak een grote emotionele waarde voor de schuldenaar. In vele gevallen zijn de eventuele opbrengsten van deze beslagen zeer minimaal, dekken ze zelfs de administratieve kosten niet en dragen ze niet bij tot het afbetalen van de oorspronkelijke schuld. Ook al komt het vaak niet tot een effectieve verkoop van die goederen, door het dreigen me zo'n verkoop gaat de persoon dan vaak 'akkoord' met afbetalingen die op lange termijn niet houdbaar zijn en komt hij nog verder in een schuldenpiraal terecht.

Een systeem dat ook niet in het belang van de schuldeiser is

Het huidige systeem ondergraaft niet alleen de rechten van de schuldenaar, in vele gevallen dient het ook niet de belangen van de schuldeiser. Neem bijvoorbeeld de gerechtelijke invordering:

- De afbetalingen door de schuldenaar gaan in de eerste plaats naar de deurwaarder om zijn kosten te dekken en naar het afbetalen van taksen en BTW, en dus niet naar de schuldeiser.

- Bij zogenaamd drukkingsbeslagen, waarbij een schuldenaar dermate onder druk gezet wordt om een bepaalde schuld af te betalen en de kosten van de procedure hoog oplopen, zal de schuldenaar geneigd zijn om andere schulden niet meer te betalen of nieuwe schulden te maken, ten nadele van de andere schuldeisers.
- Wanneer er meerdere keren beslag gelegd wordt op dezelfde goederen (soms door dezelfde deurwaarder voor verschillende schuldeisers!), nemen de kosten voor de schuldenaar exponentieel toe. Gevolg: de schuld stijgt, de schuldenaar wordt armer en de schuldeiser ontvangt niet meer afbetalingen. De enige die hier voordeel aan heeft is de invorderaar die extra kosten kan aanrekenen.

Oproep tot een paradigmashift

Op 17 oktober, wereldverzetsdag tegen armoede, willen onze organisaties die zich inzetten tegen overmatige schulden één belangrijke boodschap overmaken aan de beleidsmakers: Het bestrijden van overmatige schuldenlast vereist een paradigmaverschuiving. Daarom sturen het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN), SAM steunpunt Mens en Samenleving, het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling en het Observatorium Krediet en Schuldenlast vandaag de federale parlementsleden een dossier op waarin de pijnpunten van de verschillende invorderings- en bemiddelingsprocedures in detail worden geanalyseerd. Het dossier, [dat online kan worden geraadpleegd](#), bevat niet minder dan 38 reeksen aanbevelingen om de basis te leggen voor een ethische schuldivordering, met als doel schulden maximaal terug te betalen aan de schuldeiser (en niet aan derde partijen) en met respect voor het menswaardig bestaan van de schuldenaar. Kortom: een paradigmashift naar een menswaardig en doeltreffend systeem!

Van al hun aanbevelingen hebben de vier partners er vijf als prioriteit aangemerkt:

1	<p>Minnelijke invordering</p> <p>Pas de regels voor de toerekening van betalingen aan door te bepalen dat elke gedeeltelijke betaling eerst in mindering wordt gebracht op de hoofdsom, dan op de interesten en ten slotte op de kosten.</p>
2	<p>Gerechtelijke invordering</p> <p>Beperk de kosten van de gerechtelijke invordering door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de tarifiering van handelingen van gerechtsdeurwaarders te verlagen; • door het aantal handelingen te beperken dat per invorderingsdossier kan worden gesteld.
3	<p>Minnelijke schuldbemiddeling</p> <p>Bied de minnelijke bemiddelaar zo nodig de mogelijkheid om een moratorium aan te vragen. Dat verplicht schuldeisers om hun invordering gedurende 4 maanden op te schorten. In die periode kan de bemiddelaar dan een grondige financiële analyse uitvoeren voor hij of zij eventueel een afbetalingsplan voorstelt.</p>

4	<p>Collectieve schuldenregeling (1)</p> <p>Beperk de duur van de collectieve schuldenregeling en versoepel de voorwaarden voor de volledige kwijtschelding van schulden.</p>
5	<p>Collectieve schuldenregeling (2)</p> <p>Garandeer de schuldenaar en zijn gezin leefgeld dat hen toelaat om een menswaardig bestaan te leiden.</p>

Perscontacten

Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN)

Caroline Van der Hoeven (NL) · caroline.vanderhoeven@bapn.be · 0474 55 96 11

Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling

Sylvie Moreau (FR) · s.moreau@mediationdedettes.be · 02 217 88 05

Steunpunt Mens en Samenleving (SAM)

Robin van Trigt (NL) · Robin.vantrigt@samvzw.be · 0492 97 52 83

Observatoire du Crédit et de l'Endettement (OCE)

Caroline Jeanmart (FR) · c_jeanmart@observatoire-credit.be · 0478 10 00 24